

Katarzyna Wróbel

Świadomość polityczna młodzieży w dobie wyborów samorządowych w powiecie ostrowieckim (wybory 2000)

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 16, 84-98

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KATARZYNA WRÓBEL

ŚWIADOMOŚĆ POLITYCZNA MŁODZIEŻY W DOBIE WYBORÓW SAMORZĄDOWYCH W POWIECIE OSTROWIECKIM (WYBORY 2000)

WPROWADZENIE

Publikowane na łamach czasopism, w programach informacyjnych wyniki sondaży opinii publicznej w sprawie współpracy społeczności lokalnych z przedstawicielami władz a także problem ucieczki młodzieży z miasta, które do lat 90-tych rozwijało się głównie w oparciu o przemysł ciężki (hutnictwo), stały się przyczyną do podjęcia badań nad strukturą społeczeństwa powiatu ostrowieckiego.

Słaba aktywność młodych obywateli jest świadectwem negatywnego wpływu zmian ustrojowych, gospodarczych i kulturowych na postawy obywatelskie - a w konsekwencji rozwój niekorzystnych zjawisk i procesów społecznych, które mają na te postawy wpływać. W obliczu takich problemów uznałam, że należy przeprowadzić badania, które pomogłyby w identyfikacji nastrojów politycznych młodych wyborców.

Podstawą do analizy aktywności politycznej młodzieży są wyniki wyborów samorządowych w Powiecie Ostrowieckim przeprowadzone w 2002 roku oraz badania oparte na różnorodnych technikach badawczych m.in. sondażu diagnostycznym, obserwacji, wywiadu. Obiektem badań jest populacja młodzieży w klasach maturalnych jako grupy kształcącej się (zgodnie z wytycznymi edukacji regionalnej¹)

Grupa ta, jako część wyborców i przyszłych wyborców, może czynnie wpływać na zmiany zachodzące w środowisku lokalnym, a także poprzez działalność w różnego rodzaju organizacjach. Obie przesłanki uzasadniają postawienie pytania o przyczyny istniejącego stanu rzeczy.

Przede wszystkim musimy odpowiedzieć sobie na pytanie, skąd młodzież czerpią wiedzę o swoim najbliższym środowisku, jakie są formy przekazu podczas jednostek lekcyjnych a także poza nimi (pytanie diagnostyczne) oraz wskazanie sposobu zmiany świadomości obywatelskiej.

Bardzo istotne jest, by młody obywatel dostrzegł i określił swoje miejsce w grupie, potrafił wspólnie rozwiązywać problemy, konflikty. Obywatel, który pozna, co to planowanie i współpraca będzie w przyszłości świadomym i aktywnym członkiem swojej lokalnej społeczności.

¹ Biblioteczka Reformy MEN, Warszawa 2001.

GENEZA PROBLEMU

Zagadnieniem, które wymaga analizy jest niska frekwencja wyborcza młodzieży i jej geneza. W tym celu przeprowadziłam badania na dwudziestu trzech uczniach szkół maturalnych szkół średnich w poszukiwaniu autentycznych opinii i wypowiedzi dotyczących polityki lokalnej. Poszukiwałam odpowiedzi na pytania:

Dlaczego młodzi mieszkańcy Powiatu tak nielicznie odwiedzili urny wyborcze? Co, zdaniem respondentów, jest przyczyną takiej frekwencji? Co należy uczynić, by świadomość pro społeczną wzrosła?

Aby zrozumieć rangę i przydatność frekwencji wyborczej młodzieży, należy zapoznać się z podstawowymi definicjami określającymi politykę lokalną, gdyż

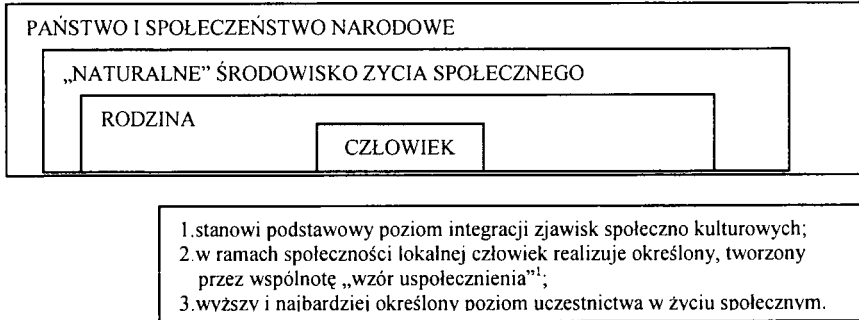
wybory są sposobem powoływania obywateli do pełnienia funkcji publicznych w organach władzy, w tym także miarą demokratyzmu wyborów.²

Można założyć, że jeśli uczniowie nie uczestniczyli w wyborach, to nasuwa się wniosek, że demonstrują w ten sposób swoje (a także najbliższych) niezadowolenie lub brak zainteresowania sprawami publicznymi. Należało zatem prześledzić, co miało wpływ na postawy tych młodych Polaków. Brak aktywności i inicjatywy jest powszechnie obserwowaną ich postawą i odnosi się także do całego społeczeństwa na badanym terenie. Robotniczy charakter miasta w zestawieniu z rosnącym ustawicznie poziomem bezrobocia prawdopodobnie doprowadził do zniechęcenia i apatii społecznej, obok np. mody na apolityczność, czy niewiary w skuteczność wpływu na sytuację ... w wyborach lub ocenę polityków.

Identyfikacja czynników warunkujących postawy społeczności lokalnej wobec polityków wydaje się zasadna, jeśli spojrzymy na rolę człowieka w takim oto ujęciu:

² *Nowa encyklopedia powszechna PWN, S.A.*, wersja elektroniczna (Encyklopedia PWN. htm.)

Wykres 1. Uczestnictwo człowieka w życiu społecznym w ujęciu socjologicznym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: A. Karwińska, Z. Pucek, *Ład kulturowy społeczności lokalnych*. [w:] *Cywilizacyjne wymiary społeczności lokalnych*, Rzeszów 1991.

Wykres wykazuje dominację roli rodziny w kształtowaniu światopoglądu respondentów (uczestnictwo w wyborach jest uzależnione od postawy najbliższych uprawnionych do głosowania), natomiast grupy wtórne odegrały znacznie mniejszą rolę. Łącznie tworzą pojęcie środowiska lokalnego. Środowisko badanych - to tzw. „mała ojczyzna”, w związku z tym nasuwa się pytanie: co decyduje o istnieniu i funkcjonowaniu takiej wspólnoty. S. Ossowski określa tego typu „ zbiorowość poprzez obrazy, jakie przybiera w świadomości składających się na nią jednostek”³.

Paweł Kubicki i Grzegorz Pożarlik zauważyli, że podstawowymi obrazami, dzięki którym urzeczywistnia się społeczność lokalna są: „wspólna przestrzeń, jaką społeczność zamieszkuje i pozytywnie wartościowana tradycja będąca podstawowym medium tożsamości narodowej, dzięki której konstytuuje się odrębność danej społeczności a zarazem jej wewnętrzna konsolidacja”⁴. F. Znaniecki podkreśla zaś nie przestrzenne wartości o charakterze kulturowym, a więc symbolicznym.⁵

Można stwierdzić, że stosunek do społeczności lokalnej został ujęty w dwóch aspektach. Mając świadomość przemian, jakie dokonują się w ramach procesu społecznego, w tej społeczności wykorzystujemy metody badawcze, które z jednej strony umożliwiają nam uchwycenie danej postawy, z drugiej zaś zrozumienie jej.

³ S. Ossowski, *O ojczyźnie i narodzie*, Warszawa 1984, s.38.

⁴ P. Kubicki, G. Pożarlik w: *Polska lokalna wobec integracji europejskiej*, Kraków 2002, s.101.

⁵ F. Znaniecki, *Socjologiczne podstawy ekologii ludzkiej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny. Poznań 1938.

Wychodzę z założenia, iż badania jednostek danej grupy (gdyż one właśnie tworzą to, co społeczne) pozwala zrozumieć daną społeczność.

PREZENTACJA WYNIKÓW BADAŃ

Początkiem przeprowadzania eksperymentu badawczego był wybór klas szkolnych (grup badawczych równoważnych) tzn. takich, które w niewielkim stopniu różniłyby się pod względem liczby uczniów, wieku, płci, poziomu umysłowego i społecznego, warunków środowiskowych. Dobór klas do badań przeprowadzony był metodą losową, jednak brałam pod uwagę przedział wiekowy od 18 roku życia. Było to uzasadnione uprawnieniami badanych do uczestnictwa w wyborach.

Badania przeprowadziłam w terminie od 15.12.2002 roku do 25.04.2003 roku.

Przyjęłam, że aktywność wyborcza młodzieży jest formą udziału w demokracji wpływa na socjalizację obywatelską i jest ważnym etapem wychowania obywatelskiego.

Kultura obywatelska młodzieży wymaga określenia strategii projektowania „edukacji obywatelskiej”.⁶ Przyjmując za prof. S. Rittelem, że w edukacji politycznej celem jest ukształtowanie kultury obywatelskiej - „Relacja polityki i edukacji powinna opierać się na projekcji przyszłości społeczeństwa”.

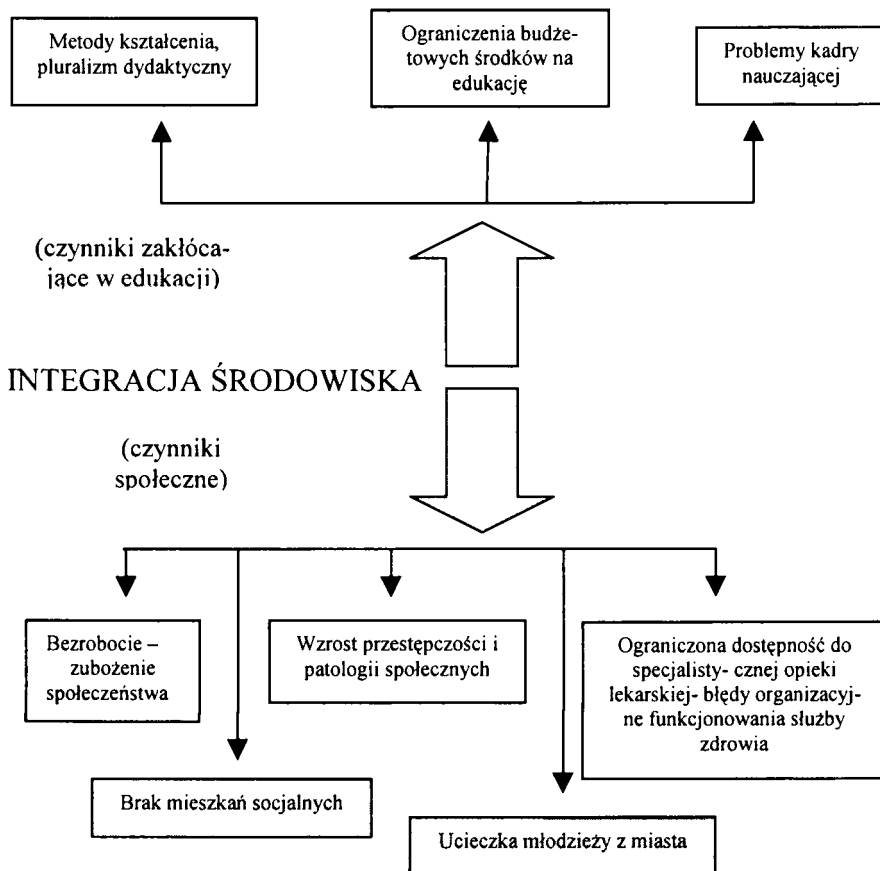
W tym celu należy stworzyć młodym obywatelom możliwość aktywnego i demokratycznego udziału w społeczeństwie obywatelskim.

Efekty socjalizacji młodzieży są jednak coraz bardziej niezadowolające. Ukazują to indywidualne wypowiedzi respondentów, określające ich stosunek do polityki lokalnej. Dzięki zebranych opiniom łatwiej jest nakreślić cele zarówno placówek dydaktycznych, jak też ocenić współpracę lokalnych władz młodzieżą i dostęp młodego pokolenia do informacji dotyczących działalności organów samorządowych.

Obserwując nakreślone zjawiska prześledźmy czynniki wpływające na zakłócenie socjalizacji w „małej ojczyźnie” – dwa z ważnych anty-bodźców przedstawia następujący wykres:

⁶ S.J. Rittel: *Polityka w systemie kultury*. Kielce 2003, s. 139.

Wykres 2. Zależność integracji środowiska od czynników społecznych.

Źródło: *Stan środowiska w Ostrowcu Świętokrzyskim*, str.76; opracowanie własne.

WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

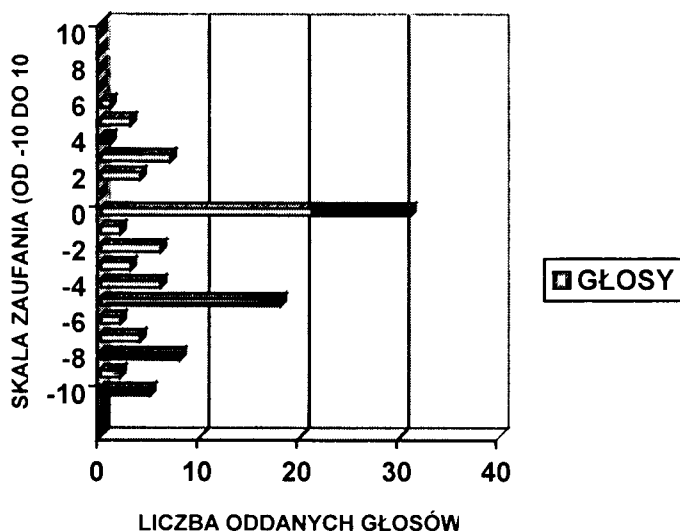
Badałam w pierwszym rzędzie elementarne zjawisko społeczne, jakim jest władza i wpływ na respondentów, występujące w najprostszych układach. Prawa rządzące tymi zjawiskami należy testować przede wszystkim metodą eksperymentu, monografii, analizą dokumentacji. Zamieszczone poniżej zestawienia są tylko próbą ujęcia problemu z punktu widzenia samych badanych.

Przeprowadzone badania ankietowe określają stosunek młodzieży do polityki lokalnej i proekologicznej. Przeprowadzone są na próbie młodzie-

ży ostrowieckiej (230 osób) w wybranych dziesięciu klasach maturalnych L.O. w Ostrowcu Świętokrzyskim im. Wł. Broniewskiego i Liceum Ekonomicznego.

Na polecenie: „Zaznacz w skali od, -10do10, jaki jest Twój stosunek do polityki lokalnej władz?”, badani odpowiedzieli w następujący sposób: Wykres 3.

STOSUNEK DO POLITYKI LOKALNEJ WŁADZ

SKALA ZAUFANIA:

-10 – STOSUNEK NEGATYWNY

0 – STOSUNEK OBOJĘTNY

10 – STOSUNEK APROBUJĄCY

Źródło: Opracowanie własne.

Analiza odpowiedzi wykazała, że ponad 50%(118 osób)wśród badanych maturzystów wyraża swój stosunek do polityki lokalnej jako negatywny; 31% (63 osoby) pozostają obojętne a tylko 19%(49 osób) utrzymuje względnie pozytywną ocenę działania i skuteczności lokalnych władz, w tym żaden głos nie wyrażał dużej lub całkowitej aprobaty.

Na pytanie otwarte: „Jak przedstawia się Twój stosunek do polityki lokalnej?” Odpowiedzi przedstawiają się następująco:

Najwięcej badanej młodzieży (42%- 95os.) deklaruowało negatywny stosunek do polityki lokalnej. „Politykom bardziej zależy na utrzymaniu stanowiska niż zmienieniu czegoś na lepsze”[4c/25]. Inny z uczniów twierdzi: „Uważam, że władze lokalne źle zarządzają moim miastem. Patrzą na własną kieszeń, a nie na potrzeby ludzi”[4c/27]. Inna – z badanych osób stwierdza dosadnie, że „ma negatywny stosunek do skorumpowanej i nieskoordynowanej władzy”[4b/1].

Obojętna postawa to 19%- 43os., najczęściej nie uzupełniona żadnym komentarzem, podobnie wyraziło się 9% -19-os. ankietowanych nie wyrażając własnego zdania, a 28 osób w ogóle nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Oceny bardziej emocjonalne to zainteresowanie. Np. „Staram się nią [polityką lokalną] interesować na bieżąco” [4f/4] tylko (3%), słabe zainteresowanie (2%), zawód (4%) „Chciałabym, żeby władze robiły więcej w celu polepszenia warunków ekonomicznych, możliwości pracy”[4c/11], „Uważam, że polityka władz lokalnych wykazuje pewne niedociągnięcia (...) społeczeństwo ma prawo do obiekcji.”[4c/19]

Pozytywny stosunek deklaruje 2% badanych, nie motywując swojej oceny.

W pytaniu zamkniętym: „Czy czytasz lokalną lub ogólnopolską prasę o tematyce politycznej lub pokrewnej? (Postaw krzyżyk przy odpowiedniej odpowiedzi), podałam różne możliwe warianty odpowiedzi do wyboru:

A) nigdy

D) często

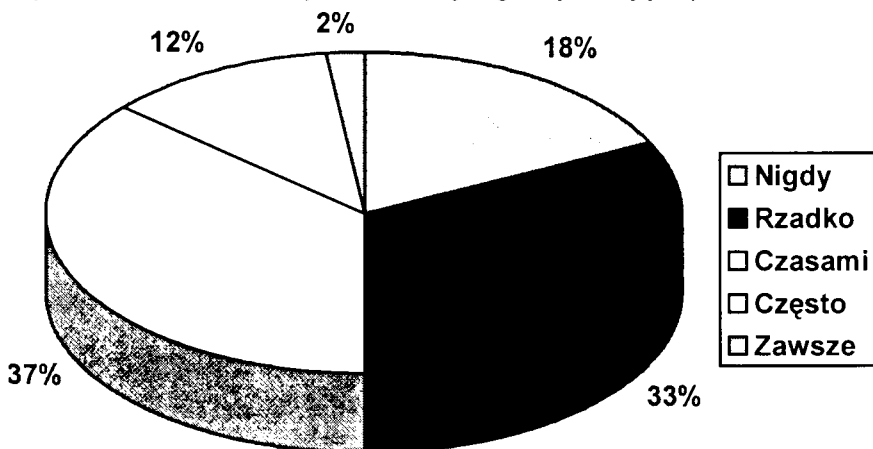
B) rzadko

E) zawsze

C) czasami

Częstotliwość czytania prasy przedstawia poniższy wykres:

Wykres 4. Częstotliwość czytania lokalnej i ogólnopolskiej prasy.

Podział głosów (liczbowo):

- Nigdy – 41osób
- Rzadko – 76 osób
- Czasami – 85 osób
- Często – 28osób
- Zawsze - 4 osoby

Źródło: Zestawienie badań własnych.

Kolejna kategoria pytań dotyczyła sposobów pozyskiwania informacji na temat najbliższego środowiska. Na pytania: „czy masz łatwy dostęp do informacji na temat najbliższego środowiska. Dlaczego?” Zdecydowanie łatwy dostęp do informacji wyraża 67% badanych (154 osoby), 20% (46 osób) nie ma takiej możliwości, pozostali nie są zainteresowani.

Dodatkowo uczniowie czerpią wiadomości z lokalnej telewizji: TVK „Ostrowiec” oraz TVK „Krzemionki”, Internetu oraz poprzez kontakt ze środowiskiem (rodzice, przyjaciele).

Paradoksalnie nieliczni ankietowani, mający poprzez pracę zawodową rodziców kontakt z polityką lokalną (czyli zakładamy, że mają dość rzetelne wiadomości), nie są nią zainteresowani, wyjątek stanowi respondent z rodziny zajmującej się problematyką socjalną mieszkańców.

Dwa procent badanych uważa, że „nie wszystkie informacje są udzielane. Dostęp do nich posiadają tylko odpowiednie osoby” [4d/4]; inny

respondent twierdzi: „Mam raczej łatwy dostęp do informacji, mimo iż niektórzy urzędnicy w starostwie czy Urzędzie Miasta robią wielki problem z tego, żeby podać jakiegokolwiek informacje, które są w danym momencie nam potrzebne.”[4d/2]

Jak wykazują ankiety, trudności z dostępem do „nowinek”⁷ nie mają mieszkańcy Ostrowca (76%) ankietowanych, zaś częściej na gorszy kontakt z mediami narzekają uczniowie dojeżdżający (z miejscowości Boksycka, Ćmielów, Kunów – 5%, Opatów, Ożarów, Miłków, i in.).

Na utrudniony dostęp do informacji uskarżają się licealiści z okolicznych miejscowości, np. uczeń z Kunowa (obszar Powiatu Ostrowieckiego):

„Nie posiadam sieci kablowej, przez co nie mam dostępu do lokalnej telewizji, miasto, w którym mieszkam nie wydaje prasy lokalnej, jedynie od czasu do czasu czytam wiadomości z Ostrowca.”[4d/1]

Na uwagę zasługuje pewna zależność; uczniowie o utrudnionym dostępie do informacji deklarują częściej pozytywne nastawienie do polityki lokalnej miasta, w którym nie mieszkają. Generalnie badani usprawiedliwiają swój brak zainteresowania negatywnym nastawieniem do problematyki politycznej, brak dostępu do lokalnych mediów ma raczej wpływ na złagodnienie ocen na temat pracy polityków.

Kolejnym z badanych zagadnień była frekwencja podczas wyborów samorządowych.

W tej kategorii zadałam następujące pytania:

„Ile osób z Twojej najbliższej rodziny głosowało w wyborach (podaj informacje o najbliższych: rodzicach, dziadkach i innych osobach zamieszkujących z Tobą).

„Ile osób liczy Twoja najbliższa rodzina?”

Wyniki badań świadczą o dużej aktywności maturzystów i ich rodzin w porównaniu z ogólną frekwencją, która wynosiła jedynie 38% w powiecie ostrowieckim była bardzo niska (podobnie jak w całym kraju).

Na 62 979 uprawnionych do głosowania, z tego prawa skorzystały tylko 24 023 osoby. Miejska Komisja Wyborcza odnotowała aż 1400 głosów nieważnych⁸.

Przyjmując, że badani uczniowie podali rzeczywiste informacje o ilości osób z najbliższej rodziny, którzy poszli do urn, badania w tej grupie wypadają pozytywnie w porównaniu z aktywnością ogółu wyborców w badanej społeczności.

⁷ Najświeższe i informacje polityczno- społeczne dotyczące różnych sfer życia (tutaj społeczno-politycznego);

⁸ „Wiadomości Świętokrzyskie” nr 83 (377), s.2.

Obliczenia posiadają kategorię procentową, która dotyczy stosunku ilości osób w rodzinie do ilości głosujących i tak.: Najwięcej badanych uczniów wykazało uczestnictwo całej rodziny w wyborach samorządowych (26%), kolejną skrajną postawę, czyli bierność podczas głosowania- 11%, równie wysoką frekwencję, czyli 50% i 70% uczestnictwa określiło po 9% badanych wyborców.

SYLWETKA MŁODZIEŻY NA PODSTAWIE BADANIA ANKIETOWEGO

Nasuwa się wniosek, że zainteresowanie tematyką polityczną badanych jest duże przy jednoczesnej małej aprobacie lokalnych władz i braku zaufania. Postawę obojętną respondenci uzasadnili głównie rezygnacją lub niewiarą w możliwość współdecydowania o ważkich dla „małej ojczyzny” sprawach, decyzjach.

1) Pytanie otwarte zadane na końcu eksperymentu („Jak myślisz, aktywność w wyborach zależy od...”), Wsuwa na plan pierwszy trzy zależności dotyczące frekwencji podczas wyborów.

W ocenie badanych przyczyna niskiej frekwencji to:

1. brak wiary w możliwość zmiany na lepsze;
 2. trudna sytuacja ekonomiczna;
 3. nieznanostwo problemów swojego środowiska
- 2) Dostęp do informacji lokalnych jest dosyć powszechny. Zainteresowanie sprawami własnego środowiska (bardzo duze 59%,duze 24%), w zestawieniu z większościowym- 56% negatywnym stosunkiem i deklaracją 31% obojętności wobec działania władz, daje podstawę do wysunięcia następujących wniosków; Okazuje się, że młody wyborca, choć według, ostatnich wyborów był mniej aktywny- nie znaczy, że jest mniej świadomy - może jedynie nie doceniany.

Badania zakończyłam rozmowami przeprowadzonymi w badanej reprezentacji społeczeństwa. W naukach społecznych nie można bowiem ograniczać jedynie do ilościowego testowania hipotez, ponieważ badamy dynamiczną, zmieniającą się strukturę, jaką jest grupa społeczna. Jest ona dla mnie obiektem perspektywnym⁹. Rzeczywistość społeczna nie wyraża się poprzez jednostki istnieje, więc poprzez swoje społeczne reprezentacje. Dla jednostek stanowiących badaną społeczność, wg luźnych wypowiedzi, grupa reprezentuje wspólne stanowisko w odniesieniu do swojej przyszłości.

⁹ Tzn.: dzięki obserwacji opisanej grupy – reprezentatywnej, jest możliwe postrzeganie większego obiektu (młodzieży w wieku między 18 a 20rż).

Tegorocznymi maturzyści nie wiążą swojej przyszłości ze swoim miastem, czują się tu niepotrzebni, dlatego też widzą dla siebie tutaj miejsce w przyszłości. Tego typu refleksje nasuwają się nie tylko respondentom, ale i innym mieszkańcom Ostrowca. Aby zachęcić młodzież do pracy na rzecz swojej „małej ojczyzny” niezbędna jest stała postawa aktywizacyjna władz lokalnych wobec młodego pokolenia. Przebieg integracji społeczności lokalnej tylko w części zależy od stanu gospodarki i ekonomicznej rzeczywistości. W decydującej mierze zależy od tego, jak rzeczywistość ekonomiczna i polityczna „odbija się na społecznej świadomości”.

Kolejnym postawionym przeze mnie pytaniem było: „Od czego, zdaniem respondentów uzależniona jest mała aktywność wyborcza?

W kategorii najważniejszych przyczyn małej aktywności wyborczej 37% wymienia jako najważniejszą „znajomość problemów środowiska”, taka sama ilość badanych uważa, że za wyniki frekwencji odpowiada „niewiara społeczeństwa w możliwość zmiany na lepsze”.

„Trudna sytuacja ekonomiczna społeczeństwa” to odpowiedź 21% maturzystów. Pozostali podają m.in. „brak zaufania do ludzi zajmujących się polityką”[4d/9]; „wszystkie z wymienionych problemów”[4d/10]; „mały dostęp do informacji na temat problemów środowiska lokalnego”-uczeń z Opatowa- [2c/23].

Inne z wymienianych ocen;

- „Brak odpowiednich kandydatów spełniających oczekiwania wyborców”[4a/15],
- „Ludzie widząc, co się dzieje, nie zgadzając się z tym, automatycznie przyjmują negatywny stosunek do władz. Dlatego właśnie nie idą głosować, bo ich to nie obchodzi (...) i tak szerzy się korrupcja i oszustwo. Jak tu głosować na takiego polityka?” [4f/15],

„Zmieniają się ludzie na stanowiskach, nic poza tym. Ciągłe te same twarze. Klika polityczna – to wszystko mnie drażni i zniechęca, dlatego wolę nie wnikać i się nie denerwować – zresztą i tak nie da się nic zrobić.” [4f/1]

PROPOZYCJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA POSTAW OBYWATELSKICH

Dla placówek szkolnych są to:

Cele edukacyjne:

1. Rozwijanie wiedzy o kulturze danego regionu i jej związkach z kulturą zawodową.

2. Kontakt ze środowiskiem lokalnym i regionalnym w celu wytworzenia silnych więzi i zrozumienia różnorodnych przynależności człowieka.
3. Ugruntowanie poczucia tożsamości narodowej przez rozwój tożsamości regionalnej.
4. Rozwijanie wiedzy o tożsamości regionu w powiązaniu z tradycjami własnej rodziny.

Powyższe cele nakładają na środowisko lokalne obowiązek przewidywania oczekiwań społecznych w przyszłości. Przemawiają one za tezą, że całościowe badanie poglądów tej społeczności przestaje być możliwe. Stąd też uzasadnionym zadaniem dla polityków jest branie pod uwagę różnych dziedzin funkcjonowania społeczności lokalnej (przyszłych wyborców) i dopasowanie działania i przekazu do różnych grup społeczeństwa z taką samą starannością.

Termin „obywatelskość” według teoretyków społeczeństwa obywatelskiego zakłada trojaki wymiar pojęcia: lokalny, europejski i globalny.¹⁰

Pierwszy z wymienionych zakresów zakłada określona koncepcję człowieka i jego miejsce w życiu społecznym.

„W ramach społeczności lokalnej człowiek realizuje określony, tworzony przez społeczność wzór uspołecznienia wyrażający się umiejętnością włączania się w różne zadania zbiorowe, przejmowania ról społecznych, korzystania z infrastruktury instytucjonalnej itp.”¹¹

Drugi z obszarów edukacji, uzależniony od społeczeństwa, wykazuje stopniowy zanik funkcjonowania zbiorowości ogarniającej całość życia człowieka. W badanym społeczeństwie różne sfery życia społecznego oddalają się od siebie i autonomizują (indywidualne poglądy w zakresie przyszłości, zainteresowanie wyłącznie osobistymi potrzebami).

Trzeci zakres celów jest najtrudniejszy do realizacji z powodu braku zaufania społecznego dla polityki lokalnej i biernej aktywności wyborczej.

Czwarty zakres zakłada, że wartości i utożsamianie się ze środowiskiem przejmujemy w naturalny sposób poprzez wychowanie i tradycje grupy pierwotnej tj. rodziny.

STOSUNEK MŁODZIEŻY DO WŁADZ - INTERPRETACJA

Powyższe argumenty przemawiają za tezą, że całościowe badania kultury danej społeczności przestało być możliwe. Różne grupy społeczne czują się pomijane w realizacji społecznych potrzeb. Analiza lokalnej pra-

¹⁰ S.J. Rittel *Polityka w systemie kultury*, op.cit., s.148.

¹¹ Ibidem

sy dokumentuje problem braku komunikacji pomiędzy władzą a społeczeństwem, co przejawia się w licznych polemikach w lokalnych mediach. Analogiczne reakcje wzbudza strategia polityczna (a raczej jej brak) wobec badanej grupy.

W wyniku takiego oddziaływania instytucji lokalnych na młodych wyborców można odnotować następujące spostrzeżenia:

1. Rozważania nakreślone podczas badań i naświetlone w tym artykule miały na celu ustalenie istoty problemu braku aktywności młodych obywateli podczas ważnych decyzji dotyczących ich „naturalnego środowiska”.
2. Badania objęły kilka istotnych zagadnień z zakresu aktywności politycznej młodzieży.
3. Uczestnictwo w życiu społecznym oczywiście nie skupia się na sferze politycznej znacznie istotniejsze są jego przejawy w życiu zawodowym (tutaj szkolnym i pozaszkolnym), sąsiedzkim i szerzej umiejętnością włączania się w różne działania zbiorowe, przyjmowania ról społecznych, korzystania z infrastruktury instytucjonalnej itd.”¹²
4. Obserwuje się zamykanie się aktywności społecznej w obrębie grup pierwotnych, charakterystyczne jest orientowanie kontaktów interpersonalnych ku prywatności. Dowodzi to osłabienia oddziaływania szerszych wspólnot społecznych.
5. Zdaniem respondentów w praktyce nie ma możliwości zmobilizowania i współpracy młodzieży z politykami, jeśli ci drudzy nie widzą w tym działaniu swoich „bardziej osobistych” interesów. W ich perspektywie dobro społeczne zostało odsunięte na dalszy plan.
6. Młodzi ludzie uważają, że brak udziału w wyborach jest formą protestu w stosunku do trudnej sytuacji społecznej. - Jest to niezgodne z zadaniami demokracji i w praktyce odnosi odwrotny skutek. - Zdają sobie ostatecznie sprawę, że brak racjonalnego działania na rzecz działalności przedstawicieli władzy, z której są niezadowoleni nie przyniesie rozwiązania sytuacji.

Brak aktywności i inicjatywy jest jednym z wymiarów pozostawiania społeczeństwa polskiego, a w tym młodzieży, w fazie liminalnej¹³ zmian.

¹² *Elementy wizji człowieka w kulturze lokalnej* [W:] *Cywilizacyjne wymiary społeczności lokalnej*, Rzeszów, s.185.

¹³ Ludzie nie rozumieją demokratycznego funkcjonowania władzy ani otaczającej rzeczywistości społecznej, która uległa zmianie, ale nie jest uporządkowana jednoznaczными regułami funkcjonowania.

Przeprowadzenie badań w grupie licealistów niesło ze sobą różnorakie problemy; wynikało to z trudności dotyczących obiektywizmu. Dlatego też starałam się, by badania analizowane były w strukturalnym układzie z następującymi składnikami procesu wychowawczego:

1. intencjonalnym oddziaływaniem środowiska naturalnego na młodzież (np.: kształtowanie postaw obywatelskich poprzez pragmatyczny stosunek polityków do przestrzeni ich działania);
2. przekształceniem psychiki badanych pod wpływem nie zawsze metodycznych działań (programy wyborcze w lokalnych mediach);
3. treściami, na kanwie których zachodzi współdziałanie młodzieży (dostrzegającej gwałtowny wzrost bezrobocia) ze środowiskiem;
4. środkami i metodami oddziaływania wywieranymi przez grupę pierwotną i grupy wtórne;
5. formami organizacyjnymi, w jakich zachodzi realizacja społecznie pożądanego celu wychowania obywatela i członka danej społeczności. Tutaj rysuje się obraz coraz bardziej recesywnej grupy społecznej, której związek z zamieszkiwanym terenem jest coraz bardziej symboliczny.

BIBLIOGRAFIA:

(wybrane pozycje)

1. Biblioteczka Reformy, Ministerstwo Edukacji Narodowej, 2001.
2. Cichy D., *Problemy ochrony i kształtowania środowiska w pracy szkoły*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1978.
3. Kisiel D., *Kulisy kampanii wyborczej* [W:] „Gazeta Ostrowiecka” nr 46(2482).
4. „Gazeta Ostrowiecka” nr 36, 39, 41, 43, 44, 46.
5. Giroux H., *Teoria krytyczna i racjonalność w edukacji obywatelskiej* [W:] *Spory o edukację*, Red. Z. Kwieciński, L. Witkowski, Warszawa 1993.
6. A. Karwińska, Z. Pucek, *Ład kulturowy społeczności lokalnych* [W:] *Cywilizacyjne wymiary społeczności lokalnych*, Rzeszów 1991.
7. Kotarbiński T., *O pojęciu metody*, Warszawa 1975.
8. Kozielecki J., *Rozwiązywanie problemów*, Warszawa 1969.
9. Kubicki P., Pożalik G., *Polska lokalna wobec integracji europejskiej*, Kraków 2002.
10. Nowak S., *Metodologia badań społecznych*, Warszawa 1985.
11. Nowak S., *Metody badań socjologicznych*. Warszawa 1965.

12. Ossowski S., *O ojczyźnie i narodzie*, Warszawa 1984.
13. Pilch T., I Lepalczyk I., *Pedagogika społeczna. Człowiek w zmieniającym się świecie*, Warszawa 1995.
14. Piotrkowski R., *Polski ustrój państwowy*, Warszawa 2000.
15. *Popularna Encyklopedia Powszechna*, Oficyna Wydawnicza „FOGRA”, Kraków 1995.
16. Rittrel S.J., *Podręcznik obywatela Unii Europejskiej*, Wrocław 1997.
17. Rittrel S.J., *Polityka w systemie kultury*, Kielce 2003.
18. Red. Sokół W., *Encyklopedia Politologii Tom I*, Zakamycze 1999.
19. *Strategia Zrównoważonego Ekorozwoju*, Ostrowiec Św., czerwiec 2000r.
20. UM w Ostrowcu Świętokrzyskim, wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, *Raport o stanie środowiska*, Ostrowiec 2002.
21. „Wiadomości Świętokrzyskie” 31 X i 14 XI 2002.
22. Znaniński F., *Socjologiczne podstawy ekologii ludzkiej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, Poznań 1938.

ROZWIĄZANIE SKRÓTÓW DOTYCZĄCYCH ANALIZY BADAŃ :

Oznaczenia przeprowadzanych ankiet użyte w opracowaniu.

- pierwsze litery i cyfry dotyczą klasy, np. 4b
- potem numer ankiety w danej klasie, np. 23.